

До найважливіших проблем правового регулювання інформаційно-аналітичного забезпечення державного управління в умовах інформатизації належить захист конституційного ладу як основи реалізації інтересів особи, суспільства, держави від будь-яких посягань, в тому числі й у сфері інформаційної безпеки.

При цьому виникає потреба урегулювання суспільних відносин з урахуванням необхідності визначення правил поведінки людей, співвідношення їхніх потреб та інтересів з потребами та інтересами окремих соціальних корпорацій, суспільства, держави, міжнародного співтовариства.

Література

1. Демський Є., відп. ред. С. Павлюк. Правове регулювання інформаційної діяльності в Україні. – Юрінком, 2001. – 688 с.
2. Ліпкан В.А., Максименко Ю.Є., Желіховський В.М. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції: навч. посібн. – К.: КНТ, 2006. – 280 с.
3. Цимбалюк В.С., Гавловський В.Д. Інформаційне право. Навч.-метод. комплекс для підгот. фахівців за спец. правознавство. – К.: ІЕУГП, 1999.
4. Цимбалюк В.С. Проблеми латентності комп'ютерної злочинності // Правове, нормативне та метрологічне забезпечення системи захисту інформації.
5. Ярочкин В.И. Информационная безопасность: учеб. пособие. – М.: Междунар. отношения, 2000.

УДК 342.9(043.2)

Кушинська Л.А., к.і.н., доцент,
КНУТКТ імені І.К. Карпенка-Карого, м. Київ, Україна

КОЛІЗІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСВІДОМОСТІ ТА НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПЕРЕД ВИКЛИКАМИ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

В сучасну інформаційну епоху країни переживають трансформації, котрі є перевіркою їх конкурентності та здатності відповісти на нові виклики. В цьому поступі очевидними є однакові вимоги до всіх політичних гравців, байдуже до їх політико-правового чи історико-культурного минулого. Динаміка сучасності вимагає бути менеджером, котрий бере на себе відповідальність й діє на упередження. Вітчизняна правосвідомість лишається правосвідомістю виконавця, від якого вимагається чітко слідувати інструкції, виконуючи наказ і ця практика стосується як звичайних громадян, так і службових осіб.

Національне законодавство, кодифікація якого тривала з кінця минулого століття, намагалось врахувати реалії ринкових відносин. Однак, такі прорвавши штучну греблю командо-адміністративної системи,

до 1994 року були непрогнозованими у своїй стихійності, а з 1994 року, після того, як вітчизняний політикум очолила нова українська буржуазія, пережили новий виток деформації на користь новонародженої «еліти». З 1995 року, вступаючи до Ради Європи було запроваджено мораторій на смертну кару з подальшим її скасуванням в процесі кодифікаційної роботи. Метою було уникнення судової чи слідчої помилки та реалізацію міжнародно-правових зобов'язань

На практиці мораторій мав наслідком збільшення тяжких злочинів і оголив головну проблему української правосвідомості – не повага до закону, що було одним з головних міфів пострадянської правової системи, а страх покарання за невиконання закону. Беззастережний мораторій на смертну кару був і лишається на користь тим, хто обходячи закон, спотворює саму ідею справедливості й правосуддя.

Звичайною повсякденністю стали й досі лишаються відчутні прогалини у законодавстві та брак механізму реалізації існуючих законів держави. Наслідком є пасивність, юридична безграмотність основної маси вітчизняного населення в елементарних питаннях, та правовий нігілізм. Конституційні гарантії вимагають вдосконалення механізму їх реалізації, без чого обхід закону набуває ще більш загрозливих форм.

Специфіка інформаційного суспільства полягає в ще більшій прозорості відносин. Запит на обробку персональних даних є звичайною повсякденністю, переважна більшість фізичних особа лишає свої паспортні дані й ідентифікаційний код щонайменше в трьох місцях – за місцем отримання освіти, офіційного працевлаштування, банку. Та попри це, для реалізації права на пільги від неї вимагається надання численних довідок, як минулого століття. Середньостатистичний українець формально перебуває у системі правовідносин, знає свої права, але по факту власні побутові питання може вирішити завдяки особистим контактам і зв'язкам, що не сприяє правовій культурі й загальному іміджу країни. Варто розуміти, що за прозорості інформаційного суспільства всі вади вітчизняної системи є очевидними для будь-кого – і для компанії, котрій потрібно протестувати вакцину від тяжкої хвороби, і для корпорації, що розуміє специфіку ділового партнерства.

Особисті та родинні зв'язки, в принципі, відкидаються західноєвропейською системою як вирішальний чинник партнерства та бізнесу. Такі є основою східної ієрархічної моделі. Україна, знаходячись на зламі двох моделей, органічно тяжіє до західної, однак, дається взнаки пострадянський синдром, за якого ієрархія є більш звичною й зручною. За таких реалій споконвічний звичай кругової поруки, кумівства й хабарництва лишається якщо не єдиним, то достатньо перевіреним механізмом захисту прав та законних інтересів. По факту, цей же звичай відіграє вирішальну роль як у трудових, так і в публічно-службових правовідносинах, що зводить нанівець будь-які нормативні спроби

подолати корупцію в Україні.

ЗУ «Кодекс законів про працю» статтею 251 забороняє наявність родинних зв'язків між керівником і підлеглим [1]. У Цивільному процесуальному кодексі України (ЦПКУ) та Кодексі адміністративного судочинства України (КАСУ) міститься розлогий перелік близьких родичів: чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, брат, сестра, дід, баба, внук, внучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, член сім'ї або близький родич цих осіб. Тобто під час урегулювання різних суспільних відносин держава чітко визначає, на кого саме поширює свою дію нормативний акт чи його окрема норма.

Подібні обмеження містить ЗУ «Про нотаріат». У дев'ятій статті документу «Обмеження на вчинення нотаріальних дій» зазначається, що нотаріус чи посадова особа органу місцевого самоврядування, не вправі вчиняти нотаріальні дії від свого імені чи на своє ім'я, далі йде перелік вищезазначених родичів [3].

Однак, зазначені закони нічого не говорять про поширений серед українців звичаєвий інститут кумівства, котрий на практиці є більш дієвим, аніж родинні зв'язки. Відтак, в галузі трудових правовідносин кум-керівник, що сприяє підвищенню по службі кума-підлеглого, з формально-юридичної точки зору не порушує жодного нормативно-правового акту. Нотаріус, котрий вчиняє нотаріальні дії щодо свого кума, також не вчиняє правопорушення.

Крім іншого, вищезазначені обмеження не діють, якщо йдеться про колишніх чоловіка чи дружину, тобто, осіб, що за документами юридично є чужими особами, а на практиці має місце фіктивне розірвання шлюбу, що є новелою вітчизняного законодавства. Визнати розлучення фіктивним можна лише у судовому порядку за заявою зацікавленої сторони. Статтею 108 Сімейного Кодексу передбачається визнання розірвання шлюбу фіктивним лише у тому разі, якщо воно порушило чийсь права та законні інтереси або заподіяло шкоду [4].

Таким чином, законодавство не обмежує коло зацікавлених осіб, однак, відповідальності (адміністративної чи кримінальної) за фіктивне розлучення чинним законодавством України не передбачено, як і не існує будь-якої установи, повноважної перевіряти шлюби чи розлучення на предмет фіктивності. Будь-які способи перевірки з боку зацікавленої особи з метою отримання доказів є незаконним вторгненням в особистий простір громадян. Існує лише 192 стаття Кримінального Кодексу України, що передбачає кримінальну відповідальність за заподіяння значної майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою за відсутності ознак шахрайства [5].

Логічно припустити, подібний стан справ, що підриває не лише законність й правопорядок в Україні, але й за реалій інформаційного

суспільства, шкодить загальному іміджу нашої держави, добре відомий суб'єктам права законодавчої ініціативи. Такі, вочевидь, мають діяти негайно, ініціюючи відповідні законопроекти чи зміни до існуючих. Однак, наразі спостерігається брак політичної волі й та сама кругова порука, тільки на мовчазному офіційному рівні.

Висновки. Правове невігластво населення завжди було надійним фундаментом будь-якої диктатури, реставрація якої залишається однією із загроз української пострадянської правової системи. Брак тривалого досвіду державного будівництва й консерватизм правосвідомості призводять до подальших її деформацій, як-от правовий нігілізм. При цьому відчутне місце посідають звичаєві рудименти кругової поруки, кумівства, хабарництва. Україна, що офіційно задекларувала відданість європейським демократичним цінностям, не зможе виконати взяті на себе зобов'язання, якщо на законодавчому рівні не будуть діяти механізми протидії обходу закону. Зважаючи на залежність економік та ринків, на практиці це означає або остаточне повернення до моделі східноєвропейського авторитаризму, або перебування на узбіччі цивілізації в якості безперспективного гравця – споконвічної буферної зони чи сировинного придатку.

Література

1. Закон України «Кодекс законів про працю України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до тексту: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
2. Закон України «Про нотаріат» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до тексту: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>
3. Закон України «Сімейний кодекс України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до тексту: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
4. Закон України «Кримінальний кодекс України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до тексту: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

УДК 342.1:351.74(477)(043.2)

Ленівський Р. В., к.ю.н.,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ І ПРАВОПОРЯДКУ В УКРАЇНІ

В останні роки питання активізувались теоретико-прикладні дослідження суб'єктів права окремих галузевих наук, тому проблематика суб'єкта права, а саме суб'єктів права окремих галузевих наук — фінансового права, трудового права, права інтелектуальної власності є однією із доволі складних і дискусійних. Проведення подібних досліджень ускладнюється необхідністю по новому визначити поняття суб'єктів